

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 14 december 2011

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om idrottshistoria på idrottsforum.org](http://idrottsforum.org)

Vad var det han sa, George Orwell? Något om att fotboll är krig, fast utan vapen, vill vi minnas. I bättre minne har vi gamle West Ham-centerhalvan och sedermera managern Big Mal Allison's omdöme om fotboll som krig: "Professional football is no longer a game. It's a war. And it brings out the same primitive instincts that go back thousands of years." Och George och Malcolm är knappast de enda som gjort jämförelsen mellan *the beautiful game* och krig (även om vissa ju kallar fotbollen för arbetarklassbalett). Men relationen kan se annorlunda ut, vilket framgår av en nyligen utkommen brittisk bok, författad av Tony Mason och Eliza Riedi och betitlad *Sport and the Military: The British Armed Forces 1880-1960* (Cambridge University Press). Britterna är lite speciella, i det att de med alla medel värnar minnet av de krig som nationen utkämpat och där unga män fått sätta livet till. Den som bott en längre tid i landet och rest omkring lite vet berätta att britterna åtskilliga gånger under ett år celebrerar olika krigsrelaterade händelser, att var och varannan by och stad har minst ett resligt och centralt placerat minnesmärke över stupade i olika krig, och att det militära etablissemanget är mäktigt och står högt i kurs bland befolkningen. Det gör också fotboll, engelsk fotboll särskilt, och i synnerlig grad efter VM-segern 1966. Kopplingen idrott/fotboll och det militära är därför ett potentiellt potent forskningsområde, och av det skälet hamnade den aktuella boken i de rutinerade historikerhänderna på Jørn Hansen. I sin recension placerar han in boken i en idrottshistorisk kontext och går igenom författarnas forskarmödor, kapitel för kapitel. Här framkommer mycken ny och viktig information, men, förstår man också av recensionen, den gedigna framställningsformen kan utgöra en rejäl utmaning för läsaren.

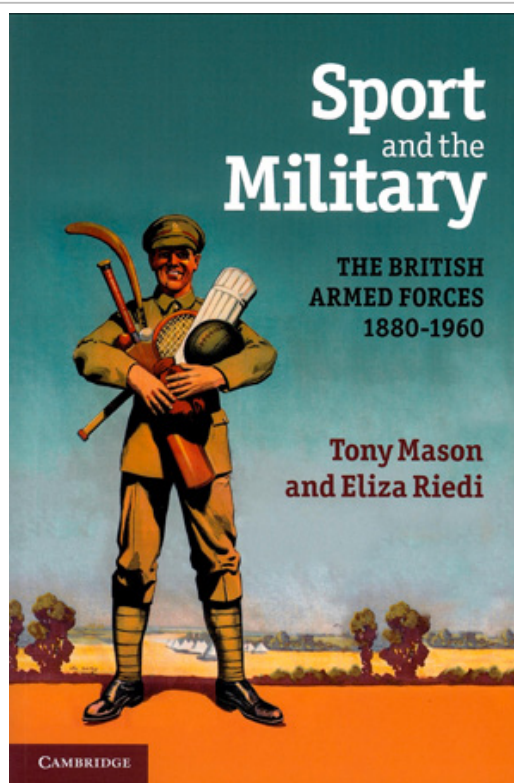
Idrottens roll i krigföring – exemplet Storbritannien

Jørn Hansen

Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, Odense

Tony Mason & Eliza Riedi
**Sport and the Military: The British
Armed Forces 1880-1960**
288 sidor, hft., ill.
Cambridge, Cambs: Cambridge
University Press 2010
ISBN 978-0-521-70074-0

Kultur- og idrætshistorikeren Tony Mason og Empire-historikeren Eliza Riedi har sammen skrevet om idrættens rolle i den britiske hær fra Victoria-tiden og frem til den almindelige værnepligts afskaffelse i Storbritannien i 1962. Under læsningen af bogen kom jeg ofte til at tænke på en af de historier, jeg som barn hørte min far fortælle, om dengang han med sit fodboldhold fra Tønder lige nord for den dansk-tyske grænse efter krigens afslutning i 1945 og 1946 spillede mod hold fra de engelske besættelsestropper i Tyskland lige syd for grænsen, og hvordan de i forbindelse med kampene blev begavet med såvel cigaretter som chokolade. Tony Masons og Eliza Riedi skriver ikke om denne begivenhed, men omtaler en del tilsvarende kampe, herunder også den debat der blev rejst, da man umiddelbart efter Anden Verdenskrig i Tyskland enkelte steder også valgte at

spille mod tyske klubber. En debat, der mundede ud i, at det var OK at spille mod de frivilligt organiserede fodboldklubber i Tyskland, ud fra den tankegang, at det kunne medvirke til at fremme demokratiseringstendenserne i efterkrigens Tyskland.

Sport and the Military er en særdeles detaljeret og kildetæt fremstilling og kan som den første af denne karakter karakteriseres som et pionerstudie. For en skandinavisk læser vil jeg formode, at de meget detaljerede beskrivelser ofte kommer til at virke for minutiøse og uden perspektiv, også selv om de giver et godt indblik i britisk kulturliv i hæren hos såvel officerer som menige. For denne anmelder, var det irriterende, at detaljerings-graden i den grad kom til at betyde adskillelige gentagelser i fremstillingen, fx. læser man flere gange, hvor vigtig sporten var for styrkelsen af korpsånden i hæren.

I bogens introduktion refereres til tidligere fremstillinger, der delvist har beskæftiget sig med sporten og militæret, og i den forbindelse tages der fat på en af de gamle travere om, hvorvidt sporten i Storbritannien, som det ofte er blevet hævdet, var afgørende for den britiske hærs sejr på slagmarken i det fremvoksende imperium. Kan sportskampen forstås som en måde at "mime" eller forberede sig til krigsgerningen på? Allerede nu kan det røbes at forfatterne i deres konklusion er af den opfattelse, at dette er en påstand, der kun vanskeligt kan underbygges. Til gengæld har sporten været afgørende for at fordrive tiden i det britiske imperium, samt medvirket til som omtalt at opbygge en korpsånd i de forskellige enheder og delinger. Focus i fremstillingen er især på hæren men også sportens rolle i flåden og luftvåbenet behandles. Fodbold var den absolut mest udbredte aktivitet, men derudover spillede boksning, atletik og cricket også en rolle. Ligesom fysisk træning eller gymnastik også indgik som en aktivitet. For officerstanden var aktiviteter til hest frem til og med Første Verdenskrig af afgørende betydning.

Bogens kapitel 1 "The growth of services sport, 1880-1914" beskriver den begyndende udbredelse af sporten i hæren, sådan som den blev overtaget fra det civile liv og fra de britiske "public schools". På linje med handelsfolk, missionærer, ingeniører og pædagoger medvirkede personer i hæren til udbredelse af den britiske sport i det britiske imperium. Ud over fysisk træning var der i højere grad tale om, at aktiviteterne fra det civile liv fandt en plads i hæren, end at hæren egentlig udviklede aktiviteter.

” Bogen bidrager utvivlsomt med relevant ny viden om sporten i den britiske hær, men hvis man ikke har dette som særligt interesseområde, kan selve den gedigne fremstillingsform flere gange være en stor udfordring for læseren.

I kapitel 2 "Officer sports and their critics, 1880-1914" er der dog tale om en egentlig aktivitetsudvikling. I den forstand, at polospillet vandt udbredelse blandt officererne rundt om i Imperiet især Indien, da det gradvist kom til at overtage den oprindeligt populære (vild)svinejagt, som officererne fordrev tiden med. Kapitlet giver et fint indblik i de problemer officererne fra den britiske overklasse måtte sloges med, når de var udstationerede for at tjene dronningen. Skulle man som officer leve standsmæssigt – og det ville de fleste – kunne man ikke nøjes med den løn man modtog i hæren. Til gengæld førte officererne som i hjemlandet en overklassetilværelse, der blandt andet under boerkrigen førte til kritik af den udsvævende livsstil med sporten som et adspredelseselement, der blev set som en direkte hæmsko for at begå sig godt i de egentlige krigshandlinger. På dette område var der ikke en forbindelseslinje fra "Public Schools" til slagmarken.

Kapitel 3 "Sport in the Great War" om sporten i den britiske hær under Første Verdenskrig starter med historien om den famøse fodboldkamp mellem de tyske og britiske tropper under julevåbenhvilen i 1914, men fokus er her først og fremmest rettet mod den betydning især fodbold og i mindre grad boksning fik i hæren under krigen. I 1931 udtrykte en general Harrington således, at krigen blev vundet ved hjælp af "læder" i form af fodbolde og boksehandsker – en opfattelse, der skulle have været udbredt accept af i hæren. Sportens betydning for den fysiske form var uomtvistelig, dertil kom at den blev et middel mod kedsomhed, et adspredelsesmiddel fra krigens rædsler, et middel til at opbygge en god moral, gode relationer mellem officerer og menige samt endelig den mange gange omtalte *esprit de corps*. Endelig blev der under krigen flere gange hævdet – eksemplificeret bl.a. i forbindelse med rugbyspillere - at en god sportsmand allerede halvejs var en god kriger. Vigtig for udbredelsen af sporten i hæren var de langvarige perioder, der ofte var mellem de egentlige krigshandlinger, samt at store dele af personalet i hæren jo ofte befandt sig langt væk fra selve krigsskuepladsen. I den forbindelse var sportens adspredende karakter særdeles vigtig.

Kapitel 4 "The amateurs era 1919-39" beskriver, hvorledes sporten i hærens forskellige værn formes som en parallel til sporten i det civile liv, bortset fra at en god sportsudøver i hæren absolut var en amatør og ikke en professionel. Hæren fik i denne periode dets eget FA (Football Association) og tilsvarende associationer for de andre aktiviteter. Adskillige begivenheder og sportskampe opremses i dette kapitel uden noget egentlig perspektiv.

Kapitel 5 "Soldiers, sailors and civilians" fortsætter lidt i samme spor og dækker da også samme tidsperiode som kapitel 4, hvor de første kampe mellem klubber fra hæren og det civile liv var beskrevet. Derudover behandles, hvorledes soldater på orlov tilgodeses i form af gratis adgang til fodboldkampe og andre idrætsaktiviteter. Endvidere beskrives, hvorledes tidligere underofficerer vandt mere og mere udbredelse som idrætslærer i det engelske undervisningssystem. Begge tendenser kan ses som et udtryk for det positive omdømme, den britiske hær havde i hjemlandet i mellemkrigstiden.

Kapitel 6 "A different kind of war" behandler Anden Verdenskrig. I modsætning til tidligere var det karakteristisk, at denne krig ofte førte til en koncentration af enorme troppekontingenter, der i høj grad som tidligere kunne bruge sporten som adspredelse og til opbygningen af en korpsånd. Igen gives adskillige eksempler på en positiv opfattelse af at gode sportsudøvere også forventedes at være gode soldater. Det egentlige nye i dette kapitel er den rolle sporten kom til at spille i den del af den britiske hær der kom til at fungere som besættelsestropper i Tyskland, som jeg indledningsvist har behandlet. Men også på et andet område fik Anden Verdenskrig betydning for den britiske hær, nemlig i form af den almindelige værnepligt, der blev indført efter krigen og som behandles i det følgende kapitel.

Kapitel 7 "The national service years: the summit of military sport?" Mobiliseringen under Anden Verdenskrig medførte indførelsen af den almindelige værnepligt i Storbritannien fra 1947-1962. Det betød, at hæren nu bestod af såvel professionelle soldater som værnepligtige, og dermed kunne sporten igen spille en rolle for sammenholdet i hæren som den så ofte havde gjort tidligere. Den almindelige værnepligt betød imidlertid, at det af og til kom til gnidninger med de professionelle sportsmænd, der som indkaldt måtte neddrole deres professionelle karriere. Også fordi hæren stadig opfattede en sand sportsudøver som en amatør. Specielt for dette kapitel er, at det er det eneste sted i bogen, hvor kvinderne i hæren behandles, men dog ud fra samme vinkel som mændene i de tidligere afsnit: adspredelse og sammenhold.

Konklusionen, der afslutter bogen, opsummerer de tendenser, jeg har gengivet i denne anmeldelse. Mest overraskende er det nok, at der ikke perspektiveres i forhold til perioden efter afskaffelsen af den almindelige værnepligt og til tiden efter det britiske imperiums definitive opløsning. Bogen bidrager utvivlsomt med relevant ny viden om sporten i den britiske hær, men hvis man ikke har dette som særligt interesseområde, kan selve den gedigne fremstillingsform flere gange være en stor udfordring for læseren.

© **Jørn Hansen 2011.**

 Hitta bästa pris på boken hos Prispallen.se

 Kjøp boken fra Capris.no

 Sammenlign priser på bogen hos Pensum.dk

 Buy this book from Amazon.co.uk

 Buy this book from Amazon.com